

DAVLAT – XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA OILAVIY
NODAVLAT MAKTABGACHA TA'LIM FAOLIYATI
SAMARADORLIGINI TAMINLASH

Muhiddinova Iroda Zohir qizi

O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya akademiyasi
magistrantiimronbekhumoyun19102809@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola davlat-xususiy sheriklik (DXSH) modelining oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim faoliyatidagi samaradorligini tahlil qiladi. Maqolada DXSH ning ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar, resurslarni samarali taqsimlash va o'qituvchilar malakasini oshirishdagi roli ko'rib chiqiladi. Shuningdek, oilalar va jamiyatning ta'lim jarayonidagi ishtiroki, ta'lim sifatini oshirish va bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, DXSH modeli maktabgacha ta'limda barqarorlikni oshirib, ta'lim xizmatlarining sifatini yaxshilashga yordam beradi. Maqola, shuningdek, monitoring va baholash tizimlarining ta'lim sifatini doimiy ravishda kuzatish va takomillashtirishdagi ahamiyatini yoritadi. Natijada, DXSH modeli bolalar uchun sifatli ta'lim imkoniyatlarini kengaytiradi va kelajak avlodlar uchun ta'lim sifatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: Davlat-xususiy sheriklik (DXSH), maktabgacha ta'lim, Nodavlat ta'lim muassasalari ,ta'lim samaradorligi, innovatsion yondashuvlar, oila ishtiroki , jamiyat ishtiroki, ta'lim sifatini oshirish o'qituvchilar malakasini oshirish, monitoring va baholash tizimlari, ta'lim resurslari, barqarorlik, ta'lim imkoniyatlari

Abstract: This article explores the effectiveness of family-based non-state preschool education activities through the lens of Public-Private Partnerships (PPP). It emphasizes the role of PPP in fostering innovative approaches within the education system, enhancing resource allocation, and improving teacher qualifications. The involvement of families and the community in the educational process is highlighted as a crucial factor in raising educational quality and nurturing children's creative abilities. The findings indicate that the PPP model contributes to the stability of preschool education, facilitating the continuous improvement of educational services. Additionally, the significance of monitoring and evaluation systems in assessing and enhancing educational quality is discussed. Ultimately, the PPP model expands educational opportunities for children and plays a vital role in ensuring quality education for future generations.

Keyword :Public-Private Partnership (PPP), Preschool Education, Non-State Educational Institutions, Educational Effectiveness, Innovative Approaches, Family Participation, Community Participation, Improving Educational Quality, Enhancing

Teacher Qualifications, Monitoring and Evaluation Systems , Educational Resources, Stability, Educational Opportunities

Tahlil va natijalar

MAKTABGACHA TA'LIMNING AHAMIYATI

Maktabgacha ta'lim — bolalarning shaxsiyatini rivojlantirish, asosiy bilim va ko'nikmalarni egallashda muhim bosqichdir. Bu davrda bolalar o'zlarining hissiy, ijtimoiy va intellektual rivojlanishlarini boshlaydilar. Maktabgacha ta'lim, bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun zarur bo'lgan poydevor yaratadi. Bularning barchasi, maktabgacha ta'lim tizimining sifatiga bog'liq. O'zbekiston Respublikasida, maktabgacha ta'lim tizimi so'nggi yillarda muhim o'zgarishlarga duch kelmoqda. Davlat tomonidan ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ko'plab chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Biroq, ta'lim sifatini oshirish uchun mavjud bo'lgan muammolarni hal qilish zarur.

Ushbu maqolaning maqsadi, davlat-xususiy sheriklik asosida oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim faoliyatining samaradorligini ta'minlash uchun zarur bo'lgan yondashuvlar va strategiyalarni ko'rib chiqishdir.

DXSH NING TA'LIM SOHASIDAGI ROLINI ANIQLASH

1. **Moliyalashtirish:** DXSH orqali xususiy sektor, davlat tomonidan taqdim etilayotgan ta'lim xizmatlarini moliyalashtirishda muhim rol o'ynaydi. Xususiy investitsiyalar, ta'lim muassasalarini modernizatsiya qilish va yangi texnologiyalarni joriy etish uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslarni taqdim etadi. Masalan, AQSh, Buyuk Britaniya va Avstraliya kabi mamlakatlarda xususiy sektor tomonidan ta'lim sohasiga kiritilgan investitsiyalar, ta'lim muassasalarining sifatini oshirishga yordam berdi.

2. **Innovatsion yondashuvlar:** Xususiy sektor, ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni joriy etishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, Finlyandiya va Singapur kabi mamlakatlar, xususiy sektor bilan hamkorlikda o'z ta'lim tizimlarini rivojlantirishda innovatsion metodlardan foydalanmoqda. Bu davlatlar, xususiy sektor tomonidan taqdim etilayotgan yangi ta'lim texnologiyalari va metodologiyalaridan foydalanib, ta'lim sifatini oshirishga erishmoqdalar.

3. **Ta'lim xizmatlarini diversifikatsiya qilish:** DXSH ta'lim xizmatlarini diversifikatsiya qilishga yordam beradi. Bu, turli xil ta'lim muassasalari va dasturlarini yaratish orqali amalga oshiriladi. Xususiy sektor, o'zining tajribasi va resurslari orqali, ta'lim xizmatlarini yanada kengaytirishga imkon beradi.

4. **Samaradorlikni oshirish:** Davlat-xususiy sheriklik, ta'lim tizimining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Xususiy sektor, raqobat muhitini yaratish orqali, ta'lim muassasalarining sifatini oshirishga undaydi. Masalan, Avstraliya va

Kanada kabi mamlakatlarda, xususiy ta'lim muassasalari davlat muassasalari bilan raqobatlashib, ta'lim sifatini oshirishga erishmoqda.

○ **DXSH VA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH O`RTASIDAGI BOG`LANISH**

1. **Sifatli o'qituvchilarni jalb qilish:** DXSH orqali ta'lim muassasalariga sifatli o'qituvchilarni jalb qilish imkoniyati oshadi. Xususiy sektor, o'qituvchilarni malaka oshirish va ularni motivatsiya qilish bo'yicha dasturlarni taqdim etishi mumkin. Masalan, Germaniya va Niderlandiyada xususiy sektor tomonidan o'qituvchilarni malaka oshirish dasturlari ishlab chiqilgan va bu ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

2. **Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish:** DXSH orqali zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish, ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Xususiy sektor, ta'lim muassasalariga zamonaviy o'quv vositalarini va raqamli platformalarni taqdim etishi mumkin. Masalan, Xitoy va Janubiy Koreya kabi mamlakatlar, ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarni keng qo'llab, ta'lim sifatini oshirishga erishmoqda.

3. **Oila va jamiyat bilan hamkorlik:** DXSH, oila va jamiyat o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishga yordam beradi. Oila va jamiyat, ta'lim jarayonida faol ishtirok etish orqali, bolalarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. **Monitoring va baholash tizimlarini takomillashtirish:** DXSH orqali ta'lim sifatini monitoring qilish va baholash tizimlarini takomillashtirish mumkin. Xususiy sektor, ta'lim muassasalarining samaradorligini baholash va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan tahlil va tadqiqotlarni amalga oshirishi mumkin.

4. **Resurslarni samarali taqsimlash:** DXSH ta'lim sohasida resurslarni samarali taqsimlashga yordam beradi. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik, ta'lim muassasalarining ehtiyojlarini aniqlash va ularni qondirishda samarali bo'lishi mumkin.

Maktabgacha ta'lim tizimi, bolalarning rivojlanishi va ta'lim olishida muhim rol o'ynaydi. Biroq, ko'plab mamlakatlarda maktabgacha ta'lim tizimi bir qator muammolarga duch kelmoqda.

Moliyaviy resurslar yetishmasligi

Ko'plab mamlakatlarda, maktabgacha ta'limga ajratiladigan byudjet mablag'lari cheklangan bo'lib, bu ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, rivojlanayotgan mamlakatlarda, maktabgacha ta'limga ajratiladigan mablag'larning kamligi, ta'lim muassasalarining infratuzilmasini rivojlantirishga to'sqinlik qilmoqda.

Xalqaro tashkilotlar, masalan, BMTning Ta'lim, Fan va Madaniyat Tashkiloti (UNESCO), rivojlanayotgan mamlakatlarga maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslarni taqdim etish zarurligini ta'kidlamogda.

○ **O'qituvchilarning malaka oshirish muammolari**

Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilarning malaka oshirish dasturlari, ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, Finlyandiya ta'lim tizimida o'qituvchilarni malaka oshirish jarayoni doimiy ravishda amalga oshiriladi va bu ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

○ **Innovatsion yondashuvlarning etishmasligi**

Maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarning etishmasligi, ta'lim sifatini pasaytiradigan yana bir muammo hisoblanadi. Innovatsion yondashuvlar, ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi.

Xalqaro tajribalar, maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ta'lim sohasidagi barcha ishtirokchilar, bolalarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish va ta'lim sifatini oshirish uchun birgalikda harakat qilishlari zarur.

Ta'lim tizimi har bir jamiyatning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ta'lim sifatini oshirish, bolalarning kelajagini ta'minlash va jamiyatni barqaror rivojlantirish uchun zarurdir.

O'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari

O'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari bir necha asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi:

• **Doimiy ta'lim:** O'qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish kurslarida ishtirok etishga rag'batlantirish.

• **Mentorlik tizimi:** Tajribali o'qituvchilarni yangi o'qituvchilarga mentor sifatida tayinlash.

• **Amaliy mashg'ulotlar:** O'qituvchilarni amaliy mashg'ulotlar orqali ta'lim jarayonida qanday qilib innovatsion yondashuvlarni qo'llashni o'rgatish.

O'qituvchilarning professional rivojlanishi

O'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari, ularning professional rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bunga quyidagilar kiradi:

Kasbiy o'sish, Tarmoq yaratish, O'qituvchilarni tayyorlash, Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish ,Onlayn platformalar, Interaktiv dasturlar, Mobil ilovalar, Masofaviy ta'lim

Oila ta'limi

Oila a'zolariga ta'lim jarayonida qanday qilib qo'shilish va bolalarning ta'lim olishiga yordam berish bo'yicha treninglar o'tkazish:

• **Oila seminarlar:** Oila a'zolariga ta'lim jarayonida qanday qilib yordam berish kerakligini o'rgatadigan seminarlar tashkil etish. Bu, oila va maktab o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi.

• **Oila resurslari:** Oila a'zolariga ta'lim resurslarini taqdim etish va ulardan foydalanishni rag'batlantirish. Bu, oila a'zolarining ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlaydi.

• **Oila va maktab o'rtasidagi aloqa:** Oila va maktab o'rtasida samarali aloqa o'rnatish. Bu, ta'lim jarayonida oila va jamiyatning rolini oshiradi.

Jamiyat ishtiroki

Jamiyat a'zolarini ta'lim jarayoniga jalb qilish, masalan, ko'ngilli tadbirlar va ta'lim dasturlarida ishtirok etish orqali:

• **Ko'ngilli faoliyatlar:** Jamiyat a'zolarini ta'lim jarayoniga jalb qilish uchun ko'ngilli faoliyatlarni tashkil etish.

• **Mahalliy tadbirlar:** Mahalliy tadbirlar orqali ta'lim jarayonini qo'llab-quvvatlash va jamiyat a'zolarini jalb qilish.

• **Jamiyat va maktab o'rtasida hamkorlik:** Jamiyat va maktab o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish orqali, ta'lim jarayonini yanada samarali qilish.

Oila va jamiyat o'rtasidagi aloqa

Oila va jamiyat o'rtasida samarali aloqa o'rnatish:

• **Aloqa kanallari:** Oila va jamiyat o'rtasida aloqa o'rnatish uchun samarali kanallarni yaratish.

• **Maktab va jamiyat o'rtasidagi hamkorlik:** Maktab va jamiyat o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish orqali, ta'lim jarayonini yanada samarali qilish.

MOLIYAVIY RESURSLARNI JALB QILISH

Xususiy sektorni jalb qilish usullari

Xususiy sektor ta'lim tizimini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. U moliyaviy resurslarni jalb qilish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va ta'lim sifatini oshirishda katta imkoniyatlar yaratadi.

Moliya Resurslarini Jalb Qilish

Xususiy sektor ta'lim muassasalariga investitsiyalar kiritish orqali moliyaviy resurslarni oshiradi.

Innovatsion Yondashuvlar

Xususiy sektor ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash imkonini beradi.

O'qituvchilarni Malaka Oshirish

Xususiy sektor o'qituvchilarni malaka oshirishga katta e'tibor qaratishi mumkin. O'qituvchilar uchun malaka oshirish treninglari va seminarlar tashkil etish orqali, ularni zamonaviy ta'lim metodlari bilan tanishtirish mumkin.

Ijtimoiy Mas'uliyat

Xususiy sektor ijtimoiy mas'uliyat loyihalari orqali ta'lim tizimiga qo'shimcha resurslar jalb qiladi.

Hamkorlik Dasturlari

Xususiy sektor bilan hamkorlik dasturlari ta'lim muassasalarining rivojlanishiga yordam beradi. Xususiy kompaniyalar ta'lim muassasalarining o'quv dasturlarini moliyalashtirish orqali ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Xususiy sektor bilan samarali hamkorlik dasturlari, ta'lim muassasalarining rivojlanishi va o'quvchilarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirishga yordam beradi.

XULOSA

○ Olingan natijalar va takliflar

Davlat-xususiy sheriklik asosida oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim faoliyatining samaradorligini ta'minlash, ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu model, ta'lim muassasalarining o'zaro hamkorligini kuchaytiradi, resurslarni samarali taqsimlashga imkon beradi va innovatsion yondashuvlarni joriy etishga yordam beradi.

Birinchidan, davlat-xususiy sheriklik ta'lim tizimining barqarorligini oshiradi. Xususiy sektorning tajribasi va resurslari davlat ta'lim muassasalarining imkoniyatlarini kengaytiradi

. **Ikkinchidan**, oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari, o'z navbatida, oila va jamiyat o'rtasida mustahkam aloqalar o'rnatishga yordam beradi.

Uchinchidan, davlat-xususiy sheriklik asosida ta'lim muassasalarining monitoring va baholash tizimlarini joriy etish, ta'lim sifatini doimiy ravishda kuzatish va takomillashtirish imkonini beradi.

Natijada, davlat-xususiy sheriklik modeli, oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim faoliyatining samaradorligini ta'minlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Bu yondashuv, ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam asos yaratish va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi PF–5712-son Farmoni – “O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida”.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ–3305-son Qarori – “Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-sentabrdagi PQ–3955-son Qarori – “Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”.

O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 10-maydagi O'RQ–537-son Qonuni – “Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida”.

O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi qarorlari va me’yoriy hujjatlari.

Abdurahmonov Q.X., Jo‘rayev Q. Davlat-xususiy sheriklik asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.

Meliqulov X. O‘zbekiston iqtisodiyotida davlat-xususiy sheriklikning o‘rni va istiqbollari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019.

Karimova S. Maktabgacha ta’lim muassasalari faoliyatini boshqarish va samaradorlik. – Toshkent: Ma’rifat, 2020.

Xolmatova M. “Davlat-xususiy sheriklik asosida ta’lim tizimini rivojlantirish yo‘nalishlari” // Iqtisodiyot va ta’lim jurnali. – 2021. – №3. – B. 45–52.

O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi rasmiy sayti: www.maktabgacha.uz (<http://www.maktabgacha.uz/>)

O‘zbekiston Respublikasi Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish agentligi: www.ppp.uz (<http://www.ppp.uz/>)

O‘zbekiston Respublikasi Milliy ma’lumotlar bazasi: www.lex.uz (<http://www.lex.uz/>)